A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2006. szeptember 12. *

A C-479/04. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Østre Landsret (Dánia) a Bírósághoz 2004. november 19-én érkezett, 2004. november 16-i határozatával terjesztett elő, az előtte

a **Laserdisken ApS**

és

a **Kulturministeriet**

között folyamatban lévő ügyben,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas és J. Malenovský tanácselnökök, J.-P. Puissochet és R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, G. Arestis (előadó), J. Klučka, U. Lõhmus és A. Ó Caoimh bírák,

* Az eljárás nyelve: dán.

főtanácsnok: E. Sharpston,
hivatalvezető: K. Sztranc tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2006. február 14-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Laserdisken ApS képviseletében H. K. Pedersen, üzlettársi minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében T. Nowakowski, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Parlament képviseletében K. Bradley és L. G. Knudsen, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Unió Tanácsa képviseletében H. Vilstrup, F. Florindo Gijón és R. Liudvinaviciute, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottság képviseletében W. Wils és N. B. Rasmussen, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2006. május 4-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 167., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o., a továbbiakban: irányelv vagy 2001/29 irányelv) 4. cikke (2) bekezdésének érvényességére és értelmezésére vonatkozik.

2 A kérelmet a Laserdisken ApS (a továbbiakban: Laserdisken) és a Kulturministeriet (kulturális minisztérium) között a 2002. december 17-i 1051. törvénnyel módosított dán szerzői jogi törvény (lov nr. 1051, om ændring af ophavsretsloven) 19. cikkének az Európai Gazdasági Térségen (EGT) kívül jogszerűen forgalmazott DVD-lemezek dániai behozatalára és értékesítésére történő alkalmazása tárgyában folyamatban levő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

3 A 2001/29 irányelvet az EK 47. cikk (2) bekezdése, az EK 55. cikk és az EK 95. cikk alapján fogadták el. „Hatály" címet viselő 1. cikke (1) bekezdésében kimondja, hogy „ezen irányelv tárgya a szerzői jog és a szomszédos jogok védelme a belső piac keretében, különös tekintettel az információs társadalomra".

4 Az irányelv „Jogok és kivételek" címet viselő II. fejezete a 2–5. cikket tartalmazza. A 2. cikk a többszörözési jogról, a 3. cikk a művek nyilvánossághoz való közvetítésének, valamint a védelem alatt álló egyéb teljesítmények nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételének jogáról, a 4. cikk a terjesztési jogról, az 5. cikk pedig az előző három cikkben foglalt szabályok alóli kivételekről és korlátozásokról szól.

5 Az irányelv 4. cikke szerint:

„(1) A tagállamok a szerzők számára kizárólagos jogot biztosítanak műveik eredeti vagy többszörözött példányai adásvétellel vagy más módon megvalósuló nyilvános terjesztésének engedélyezésére, illetve ennek megtiltására.

(2) A terjesztési jog nem merül ki a Közösségen belül a mű eredeti vagy többszörözött példánya tekintetében, kivéve ha annak első eladását vagy tulajdonjogának más módon való első átruházását a Közösségen belül a jogosult vagy az ő hozzájárulásával más végezte."

6 Az irányelv 5. cikkének (2) bekezdése értelmében a tagállamok a 2. cikkben szabályozott többszörözési jog alól kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg egyes esetekben. Az 5. cikk (3) bekezdése szerint a tagállamok a 2. és a 3. cikkben szabályozott jogok vonatkozásában az e bekezdésben felsorolt esetekben kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg.

7 Az irányelv 5. cikkének (4) bekezdése szerint „[a]mennyiben a tagállamok a többszörözési joggal kapcsolatban a (2) és a (3) bekezdés alapján kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg, hasonlóképpen rendelkezhetnek a 4. cikkben foglalt terjesztési joggal kapcsolatos kivételekről, illetve korlátozásokról, az engedélyezett többszörözési cselekmény által indokolt terjedelemben".

8 A 2001/29 irányelv átültetését megelőzően a dán szerzői jogi törvény 19. cikke úgy rendelkezett, hogy „[a]mennyiben valamely mű többszörözött példányát a szerző engedélyével harmadik személyeknek eladják vagy ezekre más módon átruházzák, a mű további terjesztés tárgya lehet".

9 Miután ezt a törvényt a 2001/29 irányelv átültetésére irányuló, 2002. december 17-i 1051. törvény (Lov nr. 1051, om aendring af ophavsretsloven) módosította, az említett 19. cikk (1) bekezdése jelenleg így szól: „Amennyiben valamely mű többszörözött példányát a szerző engedélyével az Európai Gazdasági Térségen belül harmadik személyeknek eladják vagy ezekre más módon átruházzák, a mű további terjesztés tárgya lehet. Amennyiben a terjesztés bérlet vagy haszonkölcsön formájában történik, az 1. pont rendelkezései a harmadik személyek számára az Európai Gazdasági Térségen kívül történő eladásra vagy más módon történő átruházásra is vonatkoznak."

10 Az Európai Gazdasági Térségről szóló 1992. május 2-i megállapodás (HL 1994. L 1., 3. o., a továbbiakban: EGT-megállapodás) 65. cikkének (2) bekezdése szerint a szellemi, az ipari és a kereskedelmi tulajdonra vonatkozó különös rendelkezéseket és intézkedéseket többek között a jegyzőkönyv 28. cikke és a megállapodás XVII. melléklete tartalmazza. Az EGT-megállapodás XVII. mellékletének (szellemi tulajdon) módosításáról szóló, 2004. július 9-i 110/2004 EGT-vegyesbizottsági határozat az EGT-megállapodás szövegébe illesztette a 2001/29 irányelvet.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

11 A Laserdisken kereskedelmi társaság dániai árusítóhelyein többek között filmalkotások többszörözött példányait értékesíti egyedi vásárlóknak.

12 2002 végéig a társaság ezeket a többszörözött példányokat nagyrészt az Európai Unió tagállamaiból hozta be, de harmadik országokból is. Elsősorban egyedi kiadványokról van szó: eredeti amerikai változatokról vagy speciális technikával rögzített kiadványokról. Az eladásra kínált termékek további jelentős része Európában sem eddig, sem ezután ki nem adott filmalkotás.

13 Miután a fenti törvényi módosítás következtében a Laserdisken jelentős üzleti visszaesést tapasztalt, 2003. február 19-én az Østre Landsret (keleti regionális bíróság) előtt keresetet indított a Kulturministeriet ellen annak megállapítására, hogy a 2001/29 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének átültetése keretében módosított szerzői jogi törvény 19. cikke nem alkalmazható. A Laserdisken szerint a 19. cikk új rendelkezései érezhetően kihatnak az EGT-n kívül jogszerűen forgalomba hozott DVD-lemezek általa történő behozatalára és eladására.

14 Az Østre Landsret előtt indított keresete alátámasztására a Laserdisken a 2001/29 irányelv érvénytelenségére hivatkozott, azzal az indokolással, hogy az EK 47. cikk (2) bekezdése, az EK 55. cikk és az EK 95. cikk nem volt megfelelő jogalap az irányelv elfogadásához.

15 Ezen túlmenően az irányelv 4. cikkének (2) bekezdésével kapcsolatban a Laserdisken arra hivatkozott, hogy ez a rendelkezés sérti a szerzői és a szomszédos jogok terén a Közösséget kötelező nemzetközi jogi megállapodásokat, az EK-Szerződésnek a versenypolitika végrehajtására vonatkozó szabályait, az arányosság elvét a kalózkereskedelem elleni harcban, és általánosabb jelleggel, a közös piac megvalósításán belül a véleménynyilvánítás szabadságát, az egyenlőség elvét és az EK-Szerződésnek a tagállami kulturális politikára és oktatásra vonatkozó rendelkezéseit, ti. az EK 151. és az EK 153. cikket.

16 Mivel a Kulturministeriet a fent hivatkozott valamennyi jogalapot vitatta, az Østre Landsret az eljárás felfüggesztéséről határozott, és előzetes döntéshozatal céljából a következő két kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„1) Érvénytelen-e a[z] [2001/29] irányelv 4. cikkének (2) bekezdése?

2) Akadályozza-e a[z] [2001/29] irányelv 4. cikkének (2) bekezdése a tagállamokat abban, hogy saját jogukban megtartsák a nemzetközi jogkimerülés elvét?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés

17 Előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésével – amelyet elsőként kell vizsgálni – a kérdést előterjesztő bíróság arra kér választ, hogy a 2001/29 irányelv kizárja-e azokat a nemzeti szabályokat, amelyek szerint a terjesztési jog kimerül a mű eredeti vagy többszörözött példánya tekintetében, ha annak első eladását vagy tulajdonjogának más módon való első átruházását a Közösségen kívül a jogosult vagy az ő hozzájárulásával más végezte.

18 A Laserdisken és a lengyel kormány előadják, hogy a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése nem akadályozza meg a tagállamokat abban, hogy saját jogukban megtartsák a jogkimerülés szabályát, amely szerint a terjesztési jog kimerül a Közösségen belül a mű eredeti vagy többszörözött példánya tekintetében, ha annak első eladását vagy tulajdonjogának más módon való első átruházását a Közösségen kívül a jogosult vagy az ő hozzájárulásával más végezte. Az Európai Közösségek Bizottsága az ellenkező álláspontón van.

19 A 2001/29 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése kizárólagos jogot biztosít a szerzők számára műveik eredeti vagy többszörözött példányai adásvétellel vagy más módon megvalósuló nyilvános terjesztésének engedélyezésére, illetve ennek megtiltására.

20 A 4. cikk (2) bekezdése e jog kimerülésének szabályáról szól. E rendelkezés szerint a terjesztési jog nem merül ki a mű eredeti vagy többszörözött példánya tekintetében, kivéve ha annak első eladását vagy tulajdonjogának más módon való első átruházását a Közösségen belül a jogosult vagy az ő hozzájárulásával más végezte.

21 Ebből következően a szóban forgó jog kimerülésének két feltétele van: egyrészt hogy a mű eredeti vagy többszörözött példányát a jogosult vagy az ő hozzájárulásával más hozta forgalomba, másrészt hogy ez a forgalomba hozatal a Közösségen belül történt.

22 E tekintetben a Laserdisken és a lengyel kormány lényegében arra hivatkoznak, hogy az irányelv 4. cikk (2) bekezdése lehetőséget enged a tagállamoknak arra, hogy a nemzeti jogukban ne csak a Közösségen belül, hanem a harmadik államban forgalomba hozott művek vonatkozásában is hozzák vagy tartsák meg a jogkimerülés szabályát.

23 Ez az értelmezés nem fogadható el. A 2001/29 irányelv huszonnyolcadik preambulumbekezdése szerint ugyanis az ebben az irányelvben biztosított szerzői jogi védelem magában foglalja az anyagi hordozón rögzített művek terjesztésének ellenőrzésére vonatkozó kizárólagos jogot. Az eredeti műnek, illetve többszörözött példányának a jogosult vagy annak hozzájárulásával más által megvalósított első Közösségen belüli eladása kimeríti az adott műpéldány Közösségen belüli újraeladásának ellenőrzésére irányuló jogot. Ugyanezen preambulumbekezdés szerint e jog nem merül ki az eredeti műnek vagy többszörözött példányának a jogosult, illetve annak hozzájárulásával más által a Közösségen kívül megvalósított eladása esetén.

24 A 2001/29 irányelvnek a huszonnyolcadik preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 4. cikke (2) bekezdésének egyértelmű megfogalmazásából kitűnik, hogy az említett rendelkezés nem enged lehetőséget a tagállamoknak arra, hogy a Közösségen belüli jogkimerülésen túl más jogkimerülési szabályt biztosítsanak.

25 Ezt a megállapítást a 2001/29 irányelv 5. cikke is megerősíti, amikor megengedi a tagállamoknak, hogy kivételeket, illetve korlátozásokat állapítsanak meg a védelem alatt álló teljesítmények többszörözése, nyilvánossághoz közvetítése, illetve más módon a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétele, valamint a terjesztési joga alól. Az 5. cikk egyetlen rendelkezéséből sem következik ugyanis, hogy a megengedett kivételek és korlátozások a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt kimerülési szabályra vonatkozhatnak, és így a tagállamok eltérhetnének ettől a szabálytól.

26 A fenti értelmezés továbbá az egyetlen, amely teljes mértékben összhangban áll a 2001/29 irányelv célkitűzésével, amely az első preambulumbekezdés szerint nem más, mint a belső piac működésének biztosítása. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy elkerülhetetlenül akadályozná az áruk szabad mozgását és a szolgáltatásnyújtás szabadságát, ha egyes tagállamok biztosíthatnák a nemzetközi jogkimerülést, míg más tagállamokban a terjesztési jogra csak a közösségi jogkimerülés vonatkozna.

27 Figyelembe véve a fentieket, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, mint amely kizárja azokat a nemzeti szabályokat, amelyek szerint a terjesztési jog kimerül a mű eredeti vagy többszörözött példánya tekintetében, ha annak első eladását vagy tulajdonjogának más módon való első átruházását a Közösségen kívül a jogosult vagy az ő hozzájárulásával más végezte.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

28 A Laserdisken és a lengyel kormány azt a választ javasolja, hogy a 2001/29 irányelv és különösen 4. cikkének (2) bekezdése ellentétes a közösségi joggal. Az Európai Parlament, az Európai Tanács és a Bizottság viszont azt állítja, hogy a hivatkozott érvénytelenségi okok egyike sem fogadható el.

A 2001/29 irányelv jogalapjáról

29 A Laserdisken előadja, hogy a 2001/29 irányelv tévesen került elfogadásra az EK 47. cikk (2) bekezdése, az EK 55. cikk és az EK 95. cikk alapján, mivel ezek nem igazolhatják az irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt közösségi jogkimerülési szabály elfogadását.

30 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Közösség hatásköri rendszerén belül egy aktus jogalapját olyan objektív tényezők alapján kell megválasztani, amelyek bírósági felülvizsgálatnak alávethetők. E tényezők körébe sorolható különösen a jogi aktus célja és tartalma (a C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04. sz., ABNA és társai ügyben 2005. december 6-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-10423. o.] 54. pontja és a hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy az EK 47. cikk (2) bekezdése, az EK 55. cikk és az EK 95. cikk, amelyek alapján a 2001/29 irányelv elfogadásra került, lehetővé teszik a nemzeti jogszabályok harmonizálása útján olyan intézkedések meghozatalát a szerzői és szomszédos jogok tartalmáról és gyakorlásáról, amelyek a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadsága vonatkozásában a belső piac zavartalan működéséhez szükségesek.

32 A 2001/29 irányelv nyilvánvalóan a Szerződésben foglalt rendelkezésekben kitűzött célra irányul.

33 Az irányelv első preambulumbekezdése szerint ugyanis a Szerződés rendelkezik a belső piac létrehozásáról és a belső piaci verseny torzulását akadályozó rendszer bevezetéséről, és e célok elérését elősegíti a tagállamok szerzői jogi és szomszédos jogi szabályainak összehangolása.

34 Erre vonatkozóan a 2001/29 irányelv harmadik preambulumbekezdése kifejti, hogy a javasolt harmonizáció elősegíti a négy belső piaci szabadság megvalósítását. Az irányelv hatodik preambulumbekezdése szerint azonban – közösségi szintű harmonizáció hiányában – a tagállami jogalkotási kezdeményezések a védelem szempontjából jelentős különbségekhez, és ezáltal a szellemi alkotásokhoz kapcsolódó, vagy ezen alapuló szolgáltatások és termékek szabad mozgásának akadályozásához vezethetnek.

35 Mindezekből az következik, hogy a jelen ügyben a Laserdisken által előterjesztett kifogások, ami az irányelv jogalapját illeti, nem megalapozottak.

A 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdéséről

– A Közösség által a szerzői és szomszédos jog terén kötött megállapodások megsértéséről

36 A kérdést előterjesztő bíróság nem részletezi, hogy melyek azok a megállapodások, amelyek kötik a Közösséget, amelynek a rendelkezéseit sértheti a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt szabály a terjesztési jog közösségi kimerüléséről.

37 Észrevételeiben a Laserdisken – anélkül hogy közelebbről kifejtené – arra hivatkozik, hogy a terjesztési jog és a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt jogkimerülési szabály ellentétes a Párizsban 1960. december 14-én aláírt, a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetről (OECD) szóló konvenció 1. cikkének c) pontjával és 2. cikkének a) pontjával. Ezek a rendelkezések többek között azt mondják ki, hogy az OECD célja „a világkereskedelem expanziójának előmozdítása sokoldalú, diszkriminációmentes alapon", és többek között e cél elérésére törekedve „a [Tagállamok] megállapodnak, hogy [...] előmozdítják gazdasági erőforrásaik hatékony felhasználását".

38 Eltekintve attól, hogy hiányzik ennek az érvnek a kifejtése, azt is meg kell állapítani, hogy a Laserdisken által hivatkozott rendelkezések – feltételezve, hogy a Közösségre nézve kötelezők – nem szabályozzák a terjesztési jog kimerülésének kérdését.

39 Másfelől tizenötödik preambulumbekezdése szerint a 2001/29 irányelv a Szellemi Tulajdon Világszervezetének (a továbbiakban: WIPO) szervezésében 1996. december 20-án a WIPO szerzői jogi szerződésének, illetve a WIPO előadásokról és hangfelvételekről szóló szerződésének – amelyeket a 2000. március 16-i 2000/278/EK tanácsi határozat (HL L 89., 6. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 33. kötet, 208. o.) hagyott jóvá a Közösség nevében – elfogadásából eredő nemzetközi kötelezettségek végrehajtását szolgálja.

40 Sem a WIPO szerzői jogi szerződése 6. cikkének (2) bekezdése, sem a WIPO előadásokról és hangfelvételekről szóló szerződés 8. cikkének (2) bekezdése és 12. cikkének (2) bekezdése nem állapít meg arra irányuló kötelezettséget a Közösség mint szerződő fél számára, hogy a terjesztési jog kimerülésére vonatkozóan külön szabályt biztosítson.

41 A fent hivatkozott szerződések célja ugyanis – ahogyan azt különösen a szerződések első preambulumbekezdése kifejti – a szerzői jog és a szomszédos jogok harmonizációja.

42 Ami különösen a terjesztési jogot illeti, a WIPO szerzői jogi szerződése azzal tesz eleget a harmonizációs célkitűzésnek, hogy kizárólagos jogot állapít meg a szerzőknek arra vonatkozóan, hogy engedélyezzék műveik eredeti példányának vagy többszörözött példányainak a nyilvánosság számára adásvétel vagy a tulajdonjog egyéb átruházása útján való hozzáférhetővé tételét. Ami azonban a terjesztési jog kimerülését illeti, a szerződés nem érinti a Szerződő Felek szabadságát olyan feltételek esetleges meghatározására, amelyek alapján az említett jog kimerülése az első adásvételt követően bekövetkezik. Ezáltal lehetővé teszi a Közösség számára a nemzeti jogszabályok harmonizációjának elmélyítését a jogkimerülés vonatkozásában is. A WIPO szerzői jogi szerződésének és a 2001/29 irányelvnek fent hivatkozott rendelkezései a kitűzött harmonizációs cél tekintetében kiegészítik egymást.

43 Mindezekből a megállapításokból az következik, hogy nem helytálló az az állítás, miszerint a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése sérti a Közösség által a szerzői és szomszédos jog terén kötött megállapodásokat.

– A Szerződés versenypolitika végrehajtására vonatkozó szabályai

44 A Laserdisken előadja, hogy a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt jogkimerülési szabály erősíti a szolgáltatók ellenőrzését a terjesztési csatornák fölött, és ezáltal hatással lehet a szabad versenyre. A felperes előterjesztésének központi gondolata azon alapszik, hogy ez a jogkimerülési szabály a DVD-lemezek regionális kódolási rendszerével együtt általános jelleggel hatástalanítja a versenyt. A Közösségen kívül forgalomba hozott egyes művek ugyanis az említett szabályt figyelembe véve nem férhetők hozzá a Közösségben.

45 A lengyel kormány hozzáfűzi, hogy ez a jogkimerülési szabály akadályozza a nagyobb versenyképesség előmozdítását, és olyan fokú oltalmat biztosít a szerzői és a szomszédos jogok jogosultjai érdekeinek, amely még az ilyen jogok tárgyát is felülmúlja.

46 Az alapügy felperese és a lengyel kormány előterjesztése lényegében arra irányul, hogy a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt jogkimerülési szabály akadályozza a világméretű szabad versenyt.

47 Emlékeztetni kell arra, hogy az EK 3. cikk (1) bekezdésének g) pontja szerint a Közösség tevékenysége – e szerződés rendelkezései és az abban meghatározott ütemezés szerint – olyan rendszert foglal magában, amely megakadályozza a belső piaci verseny torzulását. Ennek keretében tartalmazza a Szerződés VI. címe az 1. fejezetet, amelyben a versenyszabályokra vonatkozó EK 81–89. cikkek szerepelnek.

48 A jelen ügyben a 2001/29 irányelv első preambulumbekezdése szerint a tagállamok szerzői jogi és szomszédos jogi szabályainak összehangolása a belső piac létrehozásának és a belső piaci verseny torzulását akadályozó rendszer bevezetésének elérését segíti elő.

49 Ebből következően az említett irányelvvel végrehajtott harmonizáció a torzítatlan belső piaci verseny biztosítására is irányul, az EK 3. cikk (1) bekezdése g) pontjának megfelelően.

50 A Laserdisken és a lengyel kormány által előadott elmélet azt jelentené, hogy a közösségi jogalkotónak a 2001/29 irányelv elfogadásakor figyelembe kellett volna vennie a világméretű szabad verseny elvét, jóllehet ez a kötelezettség nem következik sem az EK 3. cikk (1) bekezdése g) pontjából, sem a Szerződés más rendelkezéséből.

51 A fentiekből következően a jelen érvénytelenségi kifogást, amely a Szerződés versenypolitika végrehajtására vonatkozó szabályainak megsértésére vonatkozik, el kell utasítani.

– Az arányosság elvének megsértéséről

52 A Laserdisken és a lengyel kormány szerint a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt jogkimerülési szabály nem szükséges a belső piaci célkitűzés akadálytalan eléréséhez, és indokolatlan terheket ró az Európai Unió polgáraira. Azonkívül ez a rendelkezés hatástalannak bizonyul a Közösségben a szerzői és szomszédos jogok jogosultjának hozzájárulása nélkül forgalomba hozott művek terjesztésének megakadályozását illetően.

53 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a közösségi jog általános elvei közé tartozó arányosság elve megköveteli, hogy a közösségi jog valamely rendelkezése által alkalmazott eszközök alkalmasak legyenek a kitűzött cél megvalósítására, és ne menjenek túl az annak eléréséhez szükséges mértéken (a C-491/01. sz., British American Tobacco [Investments] és Imperial Tobacco ügyben 2002. december 10-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-11453. o.] 122. pontja).

54 Az alapügy felperese lényegében azt bírálja, hogy a közösségi intézmények a Közösségben a terjesztési jog kimerülése mellett döntöttek.

55 Ennélfogva meg kell vizsgálni, hogy ennek a szabálynak az elfogadása a közösségi intézmények célkitűzéséhez képest aránytalan intézkedésnek minősül-e.

56 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a terjesztési jog kimerülésére vonatkozó eltérő nemzeti jogszabályok közvetlenül érinthetik a belső piac zavartalan működését. A harmonizációnak ezen a területen ezért a szabad mozgás akadályainak felszámolására kell irányulnia.

57 Másfelől a 2001/29 irányelv kilencedik preambulumbekezdése szerint a szerzői jog és szomszédos jogok által nyújtott védelem hozzájárul az alkotó tevékenység fenntartásához és fejlődéséhez többek között a szerzők, az előadóművészek, az előállítók és a fogyasztók érdekében. Az irányelv tizedik preambulumbekezdése szerint a megfelelő díjazás biztosításához, illetve a befektetés kielégítő mértékű megtérüléséhez a szellemi tulajdonjogok megfelelő szintű védelme szükséges. Szintén ebben az értelemben állapítja meg a tizenegyedik preambulumbekezdés azt, hogy a szigorú és hatékony védelem lehetővé teszi, hogy Európában a kulturális alkotótevékenység megkapja a szükséges forrásokat, illetve a szerzők és előadók megőrizhessék függetlenségüket és méltóságukat.

58 A fentiekben kifejtett célkitűzésekre tekintettel úgy tűnik, hogy nem minősül a rendelkezés érvényességét érintő aránytalan intézkedésnek az, hogy a közösségi jogalkotó a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében a jogkimerülés mellett döntött a Közösségen belül.

59 Mindezekből a megállapításokból az következik, hogy az arányosság elvének megsértésére vonatkozó állítás nem megalapozott.

– A véleménynyilvánítás szabadságának megsértéséről

60 A Laserdisken szerint a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése megfosztja az Európai Unió polgárait a tájékoztatáshoz való joguktól, és ezzel megsérti az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény 10. cikkét. A Laserdisken ezenkívül arra is hivatkozik, hogy nem vették figyelembe a szerzői jogok jogosultjainak arra vonatkozó jogát, hogy gondolataikat szabadon közölhessék.

61 Bevezetésképpen arra kell emlékeztetni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az alapvető jogok azon általános jogelvek szerves részét képezik, amelyek tiszteletben tartását a Bíróság biztosítja, és ennek során a Bíróság a tagállamok közös alkotmányjogi hagyományaiból, valamint az emberi jogok védelmére vonatkozó azon nemzetközi szerződések nyújtotta iránymutatásokból merítkezik, amelyek kidolgozásában a tagállamok együttműködtek, vagy amelyekhez csatlakoztak. Az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló európai egyezmény ebben az összefüggésben különös jelentőséggel bír (lásd különösen a C-112/00. sz. Schmidberger-ügyben 2003. június 12-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-5659. o.] 71. pontját és a hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

62 Az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló európai egyezmény 10. cikkében foglalt véleménynyilvánítás szabadsága alapvető jog, amelynek figyelembevételét a Bíróság biztosítja (C-260/89. sz. ERT-ügyben 1991. június 18-án hozott ítélet [EBHT 1991., I-2925. o.] 44. pontja). Ugyanez vonatkozik a tulajdon védelmére, amelyet az egyezményhez csatolt kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke biztosít (lásd e tekintetben a C-347/03. sz., Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia és ERSA ügyben 2005. május 12-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-3785. o.] 119. pontját és a C-154/04. és C-155/04. sz., Alliance for Natural Health és társai ügyben 2005. július 12-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-6451. o.] 126. pontját).

63 Először, el kell utasítani azt az állítást, miszerint az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló európai egyezmény 10. cikkében foglalt véleménynyilvánítás szabadságát megsértették, mivel a szerzői jog jogosultja akadályoztatva van abban, hogy közölje gondolatait. A 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése szerint a terjesztési jog ugyanis kimerül, ha a szerzői jog jogosultja hozzájárult az első eladáshoz vagy tulajdonjogának más módon való első átruházásához. A jogosult tehát ellenőrizni tudja a szerzői jogi oltalom tárgyának első forgalomba hozatalát. Ebben az összefüggésben a véleménynyilvánítás szabadságára nyilvánvalóan nem lehet hivatkozni a jogkimerülés érvénytelensége vonatkozásában.

64 Másodszor, a tájékoztatáshoz való joggal kapcsolatban arra kell emlékeztetni, hogy – feltételezve, hogy a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt jogkimerülési szabály korlátozhatja ezt a szabadságot – a 10. cikk (2) bekezdéséből mégis az következik, hogy az (1) bekezdésben biztosított szabadságok közérdekű céllal indokolt korlátozásoknak vethetők alá, amennyiben ezek törvényben meghatározott, a 10. cikk tekintetében valamely jogszerű célnak vagy céloknak megfelelő és egy demokratikus társadalomban szükséges intézkedéseknek minősülnek, azaz kényszerítő társadalmi szükséglettel igazolható és különösen a kitűzött jogszerű célhoz képest arányos eltérések (lásd e tekintetben a C-71/02. sz. Karner-ügyben 2004. március 25-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-3025. o.] 50. pontját).

65 A jelen ügyben a tájékoztatás szabadságának állítólagos megsértése igazolható a tulajdonjog körébe tartozó szellemi tulajdonjogok, például a szerzői jog védelmének szükségességére tekintettel.

66 Ebből következően a véleménynyilvánítás szabadságának megsértésére alapított állítást el kell utasítani.

– Az egyenlőség elvének megsértéséről

67 A Laserdisken előadja, hogy a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt jogkimerülési szabály sértheti az egyenlőség elvét. E tekintetben példaként azt hozza fel, hogy a harmadik országban letelepedett előállító és az engedélyjogosult nincs ugyanolyan helyzetben, mint a Közösségen belül letelepedett előállító vagy engedélyjogosult.

68 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az egyenlő elbánás elve megköveteli, hogy az összehasonlítható helyzeteket ne kezeljék eltérően és az eltérő helyzeteket ne kezeljék egyformán, amennyiben objektíven nem igazolható az ilyen elbánás (a fent hivatkozott ABNA és társai ügyben hozott ítélet 63. pontja és a hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

69 Feltételezve, hogy az alapügy felperesének állítása ebben az összefüggésben helytálló, ez nem bizonyítja azt, hogy az irányelv 4. cikkének (2) bekezdése két összehasonlítható helyzet eltérő kezeléséhez vezetne. A harmadik országban letelepedett előállító és engedélyjogosult ugyanis kétségtelenül nincs ugyanolyan vagy összehasonlítható helyzetben, mint a Közösségben letelepedett előállító vagy engedélyjogosult. A Laserdisken valójában tulajdonképpen azt állítja, hogy a nyilvánvalóan nem összehasonlítható helyzeteket egyformán kell kezelni.

70 Ebből következően az egyenlőség elvének megsértését el kell utasítani.

– Az EK 151. és 153. cikk megsértéséről

71 Az EK 151. cikk (1) bekezdés szerint a Közösség hozzájárul a tagállamok kultúrájának virágzásához, tiszteletben tartva nemzeti és regionális sokszínűségüket, ugyanakkor előtérbe helyezve a közös kulturális örökséget.

72 Az EK 153. cikk (1) bekezdés szerint többek között a fogyasztói érdekek érvényesülésének előmozdítása és a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítása érdekében a Közösség hozzájárul a fogyasztók tájékoztatáshoz és oktatáshoz való jogainak a megerősítéséhez.

73 A Laserdisken és őt támogatva a lengyel kormány arra hivatkozik, hogy a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésének elfogadásakor a Közösség nem vette figyelembe a fent említett rendelkezéseket.

74 Elsőként azt kell megállapítani, hogy a fent hivatkozott rendelkezések kifejezetten vagy tartalmilag szerepelnek az irányelv preambulumbekezdéseiben.

75 A 2001/29 irányelv kilencedik és tizenegyedik preambulumbekezdése szerint a szerzői jog és szomszédos jogok harmonizációjának a magas szintű védelemből kell kiindulnia, tekintve hogy ezek a jogok elengedhetetlenek a szellemi alkotáshoz, és szigorú és hatékony védelmük az egyik legfontosabb eszköze annak, hogy Európában a kulturális alkotótevékenység hozzájusson a szükséges forrásokhoz, illetve a szerzők és előadók megőrizhessék függetlenségüket és méltóságukat.

76 E tekintetben a 2001/29 irányelv tizenkettedik preambulumbekezdése szerint a szerzői jogilag védett művek és egyéb teljesítmények megfelelő védelme kulturális szempontból is jelentős kérdés, és az EK 151. cikk a Közösség számára előírja, hogy tevékenysége során a kulturális szempontokat is figyelembe vegye.

77 Végül a 2001/29 irányelv tizennegyedik preambulumbekezdése értelmében az irányelvnek az is célja, hogy ösztönözze a tanulást és a kultúrát a művek és más teljesítmények védelme által; ezzel párhuzamosan rendelkezni kell az oktatás és nevelés terén a közérdeket szolgáló kivételekről és korlátozásokról.

78 Másodszor meg kell jegyezni, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikkében a 2–4. cikkben foglalt különböző jogokra vonatkozóan kivételeket és korlátozásokat tartalmaz annak érdekében, hogy a tagállamok többek között az oktatás és nevelés terén gyakorolhassák hatásköreiket.

79 Másfelől az 5. cikk (5) bekezdésében szigorúan körülhatárolt rendszer, amely szerint ezek a kivételek és korlátozások kizárólag olyan különös esetekben alkalmazhatók, amelyek nem sérelmesek a mű vagy más, védelem alatt álló teljesítmény rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítják a jogosult jogos érdekeit.

80 A fentiekből következően a Közösség intézményei a 2001/29 irányelv előkészítésekor és elfogadásakor teljes mértékben tekintettel voltak a tagállamok sajátos kulturális szempontjaira, amelyekre az alapügy felperese lényegében hivatkozik, valamint az oktatáshoz való jogra, amelyet a közösségi jogalkotónak a tevékenysége során figyelembe kell vennie.

81 Ebből következően az EK 151. cikk és az EK 153. cikk állítólagos megsértésére alapított érveket el kell utasítani.

82 Ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróságnak az a válasz adható, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés vizsgálata nem tárt fel olyan tényt, amely a 2001/29 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének érvényességét érintené.

A költségekről

83 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) **Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés vizsgálata nem tárt fel olyan tényt, amely az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikke (2) bekezdésének érvényességét érintené.**

2) **A 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy kizárja azokat a nemzeti szabályokat, amelyek szerint a terjesztési jog kimerül a mű eredeti vagy többszörözött példánya tekintetében, ha annak első eladását vagy tulajdonjogának más módon való első átruházását az Európai Közösségen kívül a jogosult vagy az ő hozzájárulásával más végezte.**

Aláírások